

E-ISSN 2149-634X

Cilt 3
Sayı 2
Güz 2016

İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Sahibi
Proprietor
Maltepe Üniversitesi
İletişim Fakültesi adına sahibi
Dekan Prof. Dr. Filiz Otay Demir

Yayın Kurulu Başkanı
Head of Editorial Board
Prof. Dr. Gül Batuş

Yayın Kurulu
Editorial Board
Prof. Dr. Şahin Karasar
Prof. Dr. Zafer Kesebir
Prof. Dr. Selahattin Yıldız
Prof. Dr. İsmail Kaya

Editör
Editor
Yrd. Doç. Dr. Burcu Akkaya Telci

Editör Yardımcıları
Assistant Editors
Ar. Gör. Engin Tire
Ar. Gör. Nesrin Yazar

Kapak ve Logo Tasarımı
Cover and Logo Design
Uzm. Ertürk Buluç

Sayfa Düzeni ve Tasarım
Page Setting and Design
Ar. Gör. Nesrin Yazar

Yazışma Adresi
Correspondence Address
Maltepe Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Marmara Eğitim Köyü
34857 Maltepe/İstanbul

E-Posta
E-Mail
iletisimdergisi@maltepe.edu.tr

Web Adresi
Web Address
iletisimdergi.maltepe.edu.tr

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ahmet Tolungüç (Başkent Üniv.)
Prof. Dr. Arzu Kihir (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Ayla Okay (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Aysel Aziz (Yeni Yüzyıl Üniv.)
Prof. Dr. Cem Pekman (Kocaeli Üniv.)
Prof. Dr. Çiler Dursun (Ankara Üniv.)
Prof. Dr. Dilruba Çatalbaş Ürper (Galatasaray Üniv.)
Prof. Dr. Fatoş Adıloğlu (Bahçeşehir Üniv.)
Prof. Dr. Filiz Balta Peltekoğlu (Marmara Üniv.)
Prof. Dr. Melda Cinman (Marmara Üniv.)
Prof. Dr. Mete Çamdereli (İstanbul Ticaret Üniv.)
Prof. Dr. Mutlu Binark (Hacettepe Üniv.)
Prof. Dr. Neşe Kars (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Nigar Pösteki (Kocaeli Üniv.)
Prof. Dr. Nilüfer Timisi (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Nurdoğan Rigel (Üsküdar Üniv.)
Prof. Dr. Peyami Çelikean (İstanbul Şehir Üniv.)
Prof. Dr. Rengin Küçükdoğan (Kültür Üniv.)
Prof. Dr. Simten Gündes

Prof. Dr. Suat Gezgin (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Süleyman İrvan
Prof. Dr. Ümit Atabek (Yaşar Üniv.)
Prof. Dr. Yalçın Demir (Anadolu Üniv.)
Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu (Galatasaray Üniv.)
Prof. Dr. Yusuf Devran (Marmara Üniv.)
Doç. Dr. Defne Özönur (Yeditepe Üniv.)
Doç. Dr. Gürdal Ülger (Maltepe Üniv.)
Doç. Dr. Levent Yaylagül (Akdeniz Üniv.)
Doç. Dr. Nazan Haydari Pakkan (Bilgi Üniv.)
Doç. Dr. Osman Ürper (Marmara Üniv.)
Doç. Dr. Selva Ersöz Karakulakoğlu (İstanbul Şehir Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Aygöl Ernek Alan (Maltepe Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Erman Yüce (Maltepe Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Gülçin Çakıcı Öztürk (Maltepe Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Hakan Aytekin (Maltepe Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Övünç Meriç (Maltepe Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Özge Uğurlu (Üsküdar Üniv.)
Yrd. Doç. Dr. Salvatore Scifo (Bournemouth Uni.)

İÇİNDEKİLER

Hikmet TOSYALI Cem Sefa SÜTÇÜ	Sağlık İletişiminde Sosyal Medya Kullanımının Bireyler Üzerindeki Etkileri <i>Effects of Social Media Usage on Individuals in Terms of Health Communication</i>	3-22
Fatma TÜRKOL	Lobicilik ve İsviçre'nin Sözleşmeli Çocukları: Verdingkinder <i>Lobbying and the Contracted Children of Switzerland: Verdingkinder</i>	23-40
Alev ASLAN Derya GÜL ÜNLÜ	Instagram Fenomenleri ve Reklam İlişkisi: Instagram Fenomenlerinin Gözünden Bir Değerlendirme <i>A Research on the Relationship Between Instagram Phenomenons And Advertisers</i>	41-65
Melek ÖZTÜRK Abdulkadir ATİK	Ulusal Pazardan Küresel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi <i>The Development of Turkish Series Lying in Process from to National Market to the Global Markets</i>	66-82
Sercan İLDEM Ebru ÖZGEN	Pazarlama Yönlü Halkla İlişkiler Açısından Yeni Bir Yaklaşım: Random Acts Of Kindness (Rastgele İncelikli Davranışlar) <i>A New Approach to Marketing Public Relations: Random Acts Of Kindness</i>	83-104
G. Aygöl ERNEK ALAN	Türkiye’de Yeni Nesil Üniversiteler <i>New Generation Universities in Turkey</i>	105-118

Türkiye’de Yeni Nesil Üniversiteler*

Gülşeli Aygöl Ernek Alan

Maltepe Üniversitesi

İletişim Fakültesi

Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

aygulalan@maltepe.edu.tr

Özet

21. yüzyılda üniversitelerin köklü bir değişime uğradığına, bilim temelli, tek disiplinli kurumlar olmaktan çıkarak, global bilgi merkezi olma yolunda ilerlediklerine dikkat çekilen günümüzde üniversiteler hedef kitlelerine yönelik farklı çalışmalar yapmak durumundadırlar. Değişen toplum yapısı ve de aslında ötesinde yeni jenerasyonların öğrenci oldukları üniversiteler yeniliklere açık olmak durumundadır. Y ve Z jenerasyonların hedef kitlesi olduğu yükseköğretim kurumlarında yeni teknolojilerin kullanımı, girişimci olan bu yeni nesil özelliklerine yönelik çalışmalar içerisinde oldukları aşikârdır. Wissema’nın da belirttiği gibi "Üçüncü Kuşak Üniversiteler yarattıkları bilginin kullanımının ve ticari etkinlik haline getirilmesinin etkin bir biçimde peşinde olurlar ve bunu kendileri için, bilimsel araştırma ve eğitimle eşit önemde üçüncü bir hedef sayarlar". Ancak bildiğimiz üzere dünya dördüncü ve hatta beşinci nesil üniversitelere doğru gitmektedir. Üniversiteler sadece bilgi üreten değil bunu aktaran ve ticari değer yaratan bir hale dönüşmektedir ve de hayatta kalabilmek için de dönüşmek durumundadır. Teknolojik yeniliklerin akademiyle harmanlanması ve sanayiye katkı sağlaması doğal beklenti halindedir ve de asıl farklılığı yaratan yönüdür üniversiteler açısından. Üniversiteler, sektörle yaptıkları işbirlikleri ile mezunlarına her zaman iş garantisi sağlayamamaktadır ancak mezun olan kişiyi sektöre hazır hale getirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de üniversitelerin bu doğrultuda somut olarak yaptıkları çalışmaların incelenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Üniversite, y jenerasyonu, z jenerasyonu, üçüncü nesil üniversite, araştırma.

.....

Makale geliş tarihi: 30.10.2016 • Makale kabul tarihi: 30.11.2016

Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2016 • 3(2) • güz/fall: 105-118

* 13 Nisan 2016 Yükseköğretimde Yeni Eğilimler: Değişime Ayak Uydurmak Kongresinde bildiri olarak sunuldu.

New Generation Universities in Turkey

Gülsemi Aygöl Ernek Alan

Maltepe University

Faculty of Communication

Department of Public Relations and Publicity

aygulalan@maltepe.edu.tr

Abstract

Since universities have changed radically in the 21’th Century with regards to being knowledge center instead of being science based and with single discipline institutions, they need to provide distinctive actions to their target audiences. Besides, universities with new generations need to be open to innovations. In that sense, use of new technologies in universities which have entrepreneur students from Generation Y and Z is one of the obvious actions. Wissema stated as ‘Exploitation of know-how becomes the third university objective as universities are seen as the cradle of new entrepreneurial activity in addition to the traditional tasks of research and education’. However, as we know, trends all over the world have been proceeding towards the emergence of 4g and 5g universities. Universities have been becoming not only the producer of knowledge but also the transmitter of that knowledge and the creator of commercial value. Integrating technological innovation with academy and contributing to the industry are crucial distinctions for universities. Universities are not so capable of providing job guarantee, but still purposing to prepare students well equipped for the sector. This study aims to examine the concrete studies of universities in terms of young generations in Turkey

Key words: University, j generation, z generation, third generation university, research.

•••••

Article arrival date: 30.10.2016 • Article acceptance date: 30.11.2016

Maltepe University Journal of Faculty of Communication • © 2016 • 3(2) • güz/fall: 105-118

Türkiye’de üniversitelerin tarihsel gelişimine bakıldığında sırasıyla Fransa, Almanya, Avusturya ve Amerika’nın etkili olduğu görülmektedir (Arap, 2010, s.7). 1923 yılında Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanı ile her alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında da hızlı gelişmeler olmuştur. Osmanlı döneminden gelen Fransız ekolünün ağır bastığı Darülfünun yeni döneme ayak uydurmasında yaşadığı sıkıntılar nedeniyle kapanmış ve 1933 yılında İstanbul Üniversitesi olarak yeniden yükseköğretime başlamıştır. Yeni idari yapısıyla ve 1934 yılında çıkarttığı yönetmelikle İstanbul Üniversitesi; a) araştırmalar yapmak, milli kültürü ve yüksek bilgiyi yaymak; b) devlet ve ülke düzeyindeki işler için kalifiye eleman yetiştirmek hedefleri için çalışmalarını yürütmüştür. Üniversitenin kadrosunu Almanya’daki Hitler faşizminden kaçarak Türkiye’ye gelen bilim adamları oluşturmaktaydı. Bu durum Türkiye’de Alman üniversite modelinin yerleşmesinde önemli katkı yapmıştır.

Aynı dönemde Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü (1933) kurulmuş, İstanbul’daki Mülkiye mektebi 1935 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi adıyla Ankara’ya taşınmıştır. 1925 yılında da Ankara’daki Hukuk Mektebi Hukuk Fakültesi olarak değiştirilmiştir. 1943 yılında da yine Ankara’da Fen Fakültesi kurulmuştur. İlk nirengi noktalarından birini oluşturan bu adımları 1946 yılında yükseköğretim kurulu çalışması takip etmiştir (Kılıç, 1999, ss.296-299).

Toplumsal değişimle doğan ihtiyaçlar ve bölgesel kalkınmaya destek olması amacıyla İstanbul ve Ankara dışında da 1950’li yıllardan sonra yeni üniversiteler açılmıştır. Bu amaçla

Trabzon’da Karadeniz Teknik Üniversitesi (1955), İzmir’de Ege Üniversitesi (1955), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (1956) ve 1957 yılında Erzurum’da Atatürk Üniversitesi kurulmuştur. Atatürk Üniversitesi Amerikan üniversite modeli esas alınarak kurulmuştur. Bu dönem ülke nüfusunun arttığı ve kırdan kente göçün başladığı dönem olmasıyla beraber, yeni gelişmeye başlayan sanayi sektöründe çalışacak nitelikli işgücü ihtiyacı üniversitelerin kurulmasına neden olmuştur (Sargın, 2007, s.138). Bu amaçla kurulan üniversitelerden biri de Orta Doğu Teknik Üniversitesidir; Orta Doğunun kaynaklarını geliştirmek ve ekonomik sorunlarını çözmek, Türk ulusuna ve diğer uluslara yarar sağlayacak uygulamalı araştırmalar yapmak İngiliz dilinde öğretim vermek amacıyla kurulmuştur (Korkut, 2003, s.9).

1946’da “Üniversiteler Kanunu” çıkartılmıştır. Bu kanuna göre, üniversiteler “genel özerkliğe ve tüzel kişiliğe” sahiptirler. 1960 Anayasasına üniversitelerin bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişiler olduklarına dair madde eklenmiştir. 1981 yılında Yükseköğretim Kanunu çıkartılmıştır. 1933, 1946 ve 1981 yıllarında yapılan düzenlemeler cumhuriyet dönemi reformları olarak nitelendirilmektedir (Ataüinal, 1993’den akt. Günay & Günay, 2011, s.2; Arslan, 2005, s.23).

Bu reformlar doğrultusunda toplumsal değişime ayak uyduracak ve katkı sağlayacak yeni üniversiteler kurulmuştur. Sargın’ın Türkiye’de üniversitelerin bölgesel dağılımlarını incelediği makalesinde de değindiği önemli bir nokta üniversitelerin dağılımlarının dengesizliği olmuştur. Bölgesel kalkınmayı hedefleyen ve sanayi işbirliğine odaklı yaklaşım dışında zaten yeteri kadar üniversitenin bulunduğu bölgeler hatta şehirlerde yeni açılan üniversitelere vurgu yapmaktadır. Aynı gün içerisinde 6 ayrı şehirde 8 üniversite birden kurulmuştur. Bu üniversiteler daha önce faaliyet gösteren farklı oluşumlara sahip kurumlardır. 1981 yılında kurulan üniversitelerin çoğu alt yapının hazır olduğu büyük şehirlerdedir. Yine 1981 yılındaki değişikliklere bağlı olarak vakıf üniversitelerinin kurulmaya başlanmıştır. İlk kurulan vakıf üniversitesi de Ankara’da (1984) Bilkent Üniversitesi’dir (2005, ss.141-144).

Türkiye, genç nüfusun fazla olduğu bir ülkedir. Ülkede 1950 yılından sonra nüfusun artışı ve de kırdan kente göç hareketlerinin başlaması ve artmasıyla beraber devlet tarafından bölgelerarası gelişmişlik farkını azaltmak adına yeni üniversiteler açılmıştır. Bunlara vakıf üniversiteleri de eklenmiştir. Türkiye’de 2015 yılı itibariyle 109’u devlet 76’sı vakıf ve 8’i vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 193 üniversite bulunmaktadır (Yüksek Öğretim Kurumu istatistikleri).

Toplumsal değişme ile birlikte gelişmeye katkı sağlaması açısından artan üniversite sayılarına yine değişen toplum ve nesil anlayışı ile farklı özellikler ve beklentilerde öğrenciler gelmektedir.

Üniversite eğitimi bilginin yaratılması, iletilmesi ve yaygınlaştırılmasını amaçlamaktadır. Günümüzde bilgi, modern toplumu oluşturabilmek için merkezindeki kurumları kaplar. Bilgi yükseköğretim kurumları ve toplum arasında stratejik bir öneme sahiptir (Bernheim & Chaui, 2003, s.9). Günümüzde eğitim alan öğrencilerin özellikleri de üniversitelerin gözden kaçırmaması gereken temel özelliklerin başında gelmektedir.

Yeni Nesil Öğrenciler, Yeni Nesil Çalışanlar

Alabaş ve arkadaşlarının kaleme aldıkları çalışmada da belirttikleri gibi toplumu anlamaya çalışan ve toplumun ihtiyaçlarını önceleyen üniversiteler ihtiyaç analizi açısından Maslow'un sınıflandırmalarını esas almalıdır. Üniversitenin hem iç hem de dış müşterileri olarak çalışanlar ve mevcut ve aday öğrenciler için öncelikli olan aidiyet duygudur (2013, s.10). Ancak toplumsal değişimle birlikte nesiller de değişmektedir. Kısaca üniversiteler için önemli olan hem çalışan hem de öğrenci olarak en fazla karşılaştıkları jenerasyonlardan Y ve yakın gelecekteki hedef kitlesi olan Z jenerasyonunu anlamak gerekmektedir.

Yapılan çok farklı çalışmalar bulunmakla birlikte ortak görüşün daha yoğun olduğu şekliyle, 1982-2000 yılları arasında doğanlar Y jenerasyonu olarak kabul edilmektedir. Türkiye nüfusunun %35'ini de Y jenerasyonu oluşturmaktadır (Alan, 2011, s.40). Jenerasyon Y, güvenilir, iyimser ve saygılı, tarihteki en eğitim fikirli, önü açık, yeni bir gönüllülük dalgasında öncü olan bir jenerasyon olarak tanımlanmaktadır (Tulgan&Martin,2004,s.4). Y jenerasyonu, Morton'un belirttiği gibi marka bilinci olan ancak marka sadakati çabuk değişen bir jenerasyondur (2002,s.48). Y jenerasyonu artık sadece üniversitelerde öğrenci değil aynı zamanda da çalışan olarak karşımızdadır. Çalışan olarak da aidiyet hissetmesi ve içindeki tutkuyu taze tutması üniversite yönetimi için dikkate alınması gereken özelliklerden olmalıdır.

2000 sonrası doğan jenerasyon da Z jenerasyonu olarak tanımlanmaktadır. Türkiye nüfusunun da %17'sini oluşturmaktadır. Jenerasyon Z'nin temel özellikleri arasında aynı anda birden fazla konuyla ilgilenebilme becerilerinin gelişmesi gelmektedir. Geleneksel eğitim yöntemleri, bu yeni kuşağa uygun görünmemektedir. Yaratıcılığa izin veren aktivitelerden hoşlanan, edilgenliği kabul etmeyen, sonuç odaklı, çok diplomalı ve buluş odaklı bir jenerasyon olarak tanımlanmaktadır (Alan, 2011, s.53).

Ülkemizde, üniversiteye giden öğrencilerin (2014-2015 öğretim yılı) yaşlarına bakıldığında 16 yaşın altında 58 ve 65 yaşın üstünde 9 kişi birinci öğretime kayıtlıdır. Türkiye’de 2014-2015 öğretim döneminde üniversiteye giden öğrencilerin yaş ortalaması bu geniş skalada 41’dir. Ancak elbette ki Türkiye’deki eğitim yapısına bakıldığında, liseyi bitiren ve hemen ardından üniversiteye giden yaş grubu 18-22 yaş öğrenci en kalabalık grubu oluşturmaktadır (Yüksek Öğretim Kurumu istatistikleri).

Yaş ortalaması ne olursa olsun, gelişen teknoloji ve yeni küresel dinamikler üniversite sektör işbirliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Teknolojiyi sonradan adım adım keşfedenlerin dönemi geçmiş artık teknolojinin içine doğan ve hızla gelişen değişen teknolojiyi takip eden bir nesil bulunmaktadır.

Teknolojinin çok hızla değişiyor olması jenerasyonlara yönelik yapılan araştırmalarla belirginleşmektedir. 2007 yılında Tahiroğlu ve arkadaşlarının 3975 lisans öğrencisinin internet kullanım alışkanlıklarının incelendiği çalışmayı Şahin (2009) internetin en çok oyun amaçlı kullanıldığı bilgisini ile aktarmaktadır (s.165). Alan’ın 2011 yılında yine lisans öğrencileriyle yaptığı araştırmada interneti ağırlıklı olarak film/video seyretmek ve sosyal medyayı takip etmek amaçlarıyla kullandıkları belirtilmektedir (s.157). İnternet alt yapısının da gelişmesi, akıllı telefonların teknolojisinin gelişmesi, hatta çok yeni olarak 4,5 G teknolojisine geçiş şundaki kullanımları bambaşka noktalara taşıyacaktır şüphesiz. Bu değişimler günümüzde üniversitelerin yapılanmalarında ve bilgiyi sektörle birleştirerek disiplinlerötesi bir noktaya taşımak üzere çalışmalar yürütmelerini adeta zorunlu kılmaktadır.

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine geri dönersek eğer, gündelik ihtiyaçların karşılandığı ve güvenlik yönetimine sahip kampüs üniversiteleri özel ve kamu sektöründen daha fazla olanağa sahiptir (Alabay ve ark, 2013, s.10).

Dünya Sıralamasında Yer Alan Türkiye’deki Yeni Nesil Üniversitelere Bakış

Üniversite, terim olarak bugünkü anlamını henüz kazanmadığı ortaçağda firma, topluluk ve lonca gibi meslek örgütlerinin tamamını açıklamada kullanılan genel bir terimden başka bir şey değildir. Bir başka deyişle üniversite bina gibi fiziksel bir alanı değil bir topluluğu ifade etmektedir (Makdisi, 1970: 2’den akt. Alabay ve ark. 2013, s.2).

Üniversite, toplum tarafından oluşturulan diğer tüm kurumlar gibi toplumla sürekli etkileşim içerisinde ve zamanla toplumla birlikte değişir. Toplumsal fayda sağlamak için faaliyette bulundukları çıkar gruplarının tatminine yönelik önemi giderek artan üniversiteler,

sahip olduğu önemli rol ile çağdaş yaşam standardını yükseltmeye başlarken toplumun sosyal faydası üzerine odaklanarak sorunların çözümüne yönelik olarak çeşitli stratejiler ortaya koymaktadırlar (Top ve Öner, 2008: 98).

Kısaca, üniversiteler evrensel bir yapıya sahiptir. Bu nedenle dünyada tarihsel süreç içerisinde toplumsal ve yapısal değişikliklerden etkilenmiştir. Dünyada üniversitelerin geçirdiği değişime bakıldığında Wissema, dönemsel olarak ele almakta ve üniversiteleri nesillere göre ayırmaktadır. Ortaçağ Üniversitesi (Birinci Nesil Üniversite), Humboldt tipi Üniversite (İkinci Nesil Üniversite) ve Üçüncü Nesil Üniversite. Wissema, Üçüncü Nesil Üniversitelere tam olarak geçilmediğini bu tip üniversitelere doğru gidildiğini belirtmektedir. Bugün dünyanın en eski üniversitesi 1158 yılında kurulmuş olan Bologna Üniversitesi'dir. Bologna, öğrencilerin profesörleri belli bir ücret karşılığı çalıştırdıkları bir “öğrenci üniversitesi” olarak etiketlenilebilir. 1200 yılında Paris Üniversitesi kurulmuş ve bunu Oxford, Cambridge, Arrezo, Palencia, Padua, Napoli vd. izlemiştir. Paris Üniversitesi ise, hocaların egemen olduğu bir “profesörler üniversitesi”dir. Özetle ortaçağ üniversiteleri, devletlerden ve kiliseden koruma görmekte ve kendi özellikleri nedeniyle de güçlü yapılarıdır (2009,ss.3,9,11).

Ortaçağ Üniversitelerinin doğrudan bilim üretmeyi amaçlayan organizasyonlar olarak kurgulanmadıkları, toplumsal bağlamda öğrencilerin ve eğitimcilerin örgütlenmesini sağlayan zamanın meslek, ticaret ve şirket örgütlenmelerine benzetilerek kurulan organlar olarak ortaya çıktıkları görülecektir. Kimilerine göre Ortaçağ Üniversitesi, sadece ilk basit yapısını ve geleneklerini değil, varoluşunu dahi kazara oluşan bazı şartların kombinasyonuna borçludur (Rashdall, 1895:5) Bu dönemde öğrenciler üniversiteleri, kendilerine koruma sağlayacak ayrıcalıklar elde etmek ve daha düzgün statü kazanmak arzusuyla destekliyorlardı (Wissema,2009,s.8)

İkinci nesil üniversitelerin ilk örneği olarak Kurucusu olan Wilhelm Von Humboldt'un adıyla anılan Berlin Üniversitesi (1810) gösterilmektedir. Wissema ikinci nesil üniversiteleri Humboldt tipi üniversiteler olarak adlandırmaktadır. Humboldt Üniversitesi “modern kavram” a göre yapılan araştırmalara odaklanmıştır. “Bilim için bilim” hedefiyle çalışan üniversitelerdir (2009,ss.16-17).

Wissema'nın belirttiği üç kuşak üniversitenin belirleyici nitelikleri tablo 1'de anahtar kelimelerle belirtilmektedir (2009,s.29).

Tablo 1 Her üç kuşak üniversitenin kendine özgü nitelikleri

	Belirleyici nitelikler		
	<i>Birinci Kuşak Üniversite</i>	<i>İkinci Kuşak Üniversite</i>	<i>Üçüncü Kuşak Üniversite</i>
hedef	eğitim	eğitim+araştırma	eğitim+araştırma+bilginin kullanımı
rol	hakikati savunma	doğayı keşif	değer yaratma
yöntem	skolastik	modern bilim, tek bilim dallı	modern bilim+disiplinlerarası
yaratılan	profesyoneller	profesyoneller+bilim insanları	profesyoneller+ bilim insanları +girişimciler
yönelim	evrensel	ulusal	küresel
dil	Latince	ulusal diller	İngilizce
örgütlenme	nationes, fakülteler, kolejler	fakülteler	üniversite enstitüleri
yönetim	şansölye	(yarı zamanlı) akademisyenler	profesyonel yönetim

Tabloda üç kuşak üniversitenin belirleyici niteliklerinin yanı sıra Wissema’nın üçüncü nesil üniversitelerin belirgin niteliklerini de ayrıca aşağıdaki gibi sıralamaktadır (s.42):

1. Temel bilimsel araştırmalar
2. Disiplinler ötesi araştırma
3. Ortaklarla işbirliği, açık üniversiteler
4. Uluslararası ve rekabetçi piyasaya yönelik işleyiş
5. Çok kültürlü organizasyonlar
6. Yaratıcılığın rolü, tasarım fakültelerinin rol oynaması
7. Kozmopolit üniversite
8. Bilginin kullanımı
9. Devlet doğrudan fon sağlamaz, devlet müdahalesi söz konusu değildir.

Bu doğrultuda Türkiye’deki üniversitelerin inceleneceği bu çalışmada üniversitelerin hangi kriterlere göre belirlendiğini belirtmek gerekmektedir: 2015 yılında dünyanın en iyi 500 üniversitesi içerisinde yer alan Türk Üniversiteleri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü bünyesinde yer alan University Ranking by Academic Performance (URAP) Araştırma Laboratuvarı’nın verilerine göre incelenmiştir. URAP 2009 yılından buyana Türkiye’deki üniversiteleri akademik performanslarına göre sıralamaktadır. Türkiye sıralamasında, Web of Science/InCites gibi uluslararası kaynaklar ile YÖK’ün yayınladığı veriler kullanılmaktadır. URAP’ın 25 Haziran 2015 tarihli üniversitelerimizin “2015 yılı Etkileşimli Raporu” esas alınmıştır. Raporda 23 bilim alanı sıralamasında ilk 3’te yer alan 20 üniversitemizin listesi bulunmaktadır. Aynı zamanda da dünya genel sıralaması yapan 8 kurumdan en az 4’ünün

sıralamasında yer alan 16 üniversitemizin de listesi yer almaktadır (<http://tr.urapcenter.org>). Çalışmada her iki listede de olan 12 üniversite örnek olarak seçilmiştir. Bu üniversiteler; Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi'dir. Bu üniversitelerin 2014-2015 öğretim yılında birinci öğretime kayıtlı olan lisans öğrenci sayılarını da dikkate alarak, üçüncü nesil üniversitelerin özelliklerini ne kadar içerdikleri incelenmeye çalışılmıştır (Tablo 2).

Wissema'nın çalışmasının esas alındığı bu çalışmada yukarıda da belirtilen üçüncü nesil üniversite özelliklerine sahip olma durumlarına bakılmıştır. URAP'ın 23 bilim alanı sıralaması; beşeri bilimler, bilgisayar ve enformatik bilimler, biyoloji, çevre bilimleri, dil, iletişim ve kültür, eğitim, felsefe ve dini çalışmalar, fizik, güzel sanatlar, müzik ve basın-yayın, hukuk, iktisat, kentsel planlama ve mimarlık, kimya, matematik, multidisipliner mühendislik, psikoloji ve bilişsel bilimler, tarih ve arkeoloji, teknoloji, tıp ve sağlık bilimleri, ticaret, yönetim, turizm ve hizmetler, yer bilimleri, ziraat ve veterinerliktir. Bu bilim alanlarından ilk üçe girme sayıları tabloda belirtilmektedir. Alan sıralamaları, fakülte veya bölüm sıralaması değildir. Bir üniversitenin öğretim üyeleri, 23 alandan herhangi biriyle ilgili olan bilimsel dergilerde makaleler yayınlamış ise o üniversite, o alan sıralamasında yer alabilmektedir. Örneğin tıp fakültesi olmayan üniversitelerin; biyoloji, kimya veya biyokimya gibi alanlarda çalışan mensuplarının makalelerinin basıldığı dergiler, tıp alanındaki dergiler arasında olabilir. Bu nedenle bu üniversiteler tıp fakülteleri olmadığı halde, tıp alanı sıralamasında yer almaktadır. Hukuk fakültesi olmayan üniversitelerin Tarih bölümündeki akademisyenlerinin, hukuk tarihi ile ilgili makalelerinin basıldığı dergiler hukuk alanındaki dergiler arasında ise o üniversite, hukuk alanı sıralamasında yer alabilir. URAP'ın etkileşimli alan sıralamasında yer alan üniversitelerin mensuplarının, ilgili alanlardaki bilimsel dergilerde bir veya daha fazla makalesi vardır ((<http://tr.urapcenter.org>)).

Dünyadaki üniversiteleri sıralayan 8 kurum ise ARWU, Leiden, NTU (HEEACT), SciMago, QS, THE (Times), Webometrics ve ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP Laboratuvarı'dır. Bu kurumların yaptıkları sıralamaların içerisinde kaç defa yer aldıkları yine tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2 Türkiye’deki Üçüncü Nesil Üniversiteler için bir seçki ♦

Üniversite Adı	Tür	İl	Kuruluş Yılı	Okuyan Lisans	Eğitim dili	23 Bilim alanını kapsayan sıralamada ilk üçe girme sayısı	Dünya genel sıralaması yapan 8 kurumdan en az dördünün sıralamasında yer aldığı sıralama sayısı	Uygulama ve Araştırma merkezi	TeknoKent - Kuluçka Merkezi	Teknoloji Transfer Merkezi / Ofisi Girişimcilik ve İnovasyon	BAP	SEM - Açık Üniversiteler	Değişim Programları
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	Devlet	Ankara	1946	39513	Türkçe ve İngilizce	2	5	47	Ankara Teknokent	Ankara TTO	*	*	*
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	Devlet	Erzurum	1957	28144	Türkçe	2	4	24	ATA Teknokent	ATA TTO	*	*	*
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	Devlet	İstanbul	1971	11019	İngilizce	4	5	24	BÜN Teknopark	Boğaziçi TTO	*	*	*
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	Devlet	İzmir	1982	33120	Türkçe ve İngilizce	2	4	55	DEPARK	DETTO	*	*	*
EĞE ÜNİVERSİTESİ	Devlet	İzmir	1955	30040	Türkçe ve İngilizce	5	4	34	Ege Teknopark ve Kuluçka Merkezi	EBİLTEM TTO	*	*	*
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	Devlet	Ankara	1967	30374	Türkçe ve İngilizce	5	5	104	Hacettepe Teknokent	HT-TTM	*	*	*
İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	Vakıf	Ankara	1984	11205	İngilizce	6	5	15	Bilkent Cyberpark	Bilkent TTO	*		*
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Devlet	İstanbul	1944	22219	Türkçe ve İngilizce	10	6	13 merkez 360 AR-GE lab.	İTÜ Arı Teknokent	İTÜ NOVA TTO	*	*	*
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	Devlet	İstanbul	1933	58955	Türkçe ve İngilizce	6	6	77	İstanbul Teknokent	İstanbul TTM	*	*	*
KOÇ ÜNİVERSİTESİ	Vakıf	İstanbul	1992	4442	İngilizce	2	5	18	Koç Ü. Kuluçka Merkezi	AR-GE ve teknoloji transfer direktörlüğü	*	*	*
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Devlet	Ankara	1956	19268	İngilizce	15	7	51	ODTÜ Teknokent	ODTÜ BTO	*	*	*
SABANCI ÜNİVERSİTESİ	Vakıf	İstanbul	1996	3702	İngilizce	2	5	4	INOVENT	Girişimcilik Kurulu	*		*

♦Veriler, araştırmacının Yüksek Öğretim Kurumu İstatistikleri, URAP Raporları ve Üniversitelerin web sayfalarını incelemesiyle elde edilmiştir.

İncelenen 12 üniversitenin 9’u devlet 3’ü vakıf üniversitesidir. Devlet üniversiteleri ülkenin en köklü olanlarıdır. Üniversite reformlarının yapıldığı dönemlerde kurulmuşlardır. Vakıf üniversitelerinden ilk kurulan Bilkent Üniversitesini 1992 yılında kurulan Koç Üniversitesi ve 1996 yılında kurulan Sabancı Üniversitesi izlemektedir.

Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan 3 milyon altı yüz yirmi sekiz bin sekiz yüz lisans öğrencisi bulunmaktadır. İncelenen üniversitelerin toplam öğrencisi Türkiye’deki lisans öğrencilerinin % 40,6’sına sahiptir. Üçüncü nesil üniversitelerde dil olarak İngilizce tablo 1’de de belirtilmektedir. Çalışmada incelenen üniversitelerin de eğitim dilleri ağırlıklı olarak İngilizcedir.

Üniversitelerin 23 bilim alanını kapsayan sıralamada ilk üçe girme sayısına bakıldığında açık arayla ODTÜ (15) ve ardından İTÜ (10) gelmektedir. Bu üniversiteleri sırasıyla İstanbul Ü. (6), Bilkent Ü. (6), Ege Ü., Hacettepe Ü., Boğaziçi Ü., Ankara Ü., Atatürk Ü., Dokuz Eylül Ü., Koç Ü., ve Sabancı Üniversitesi takip etmektedir.

Dünya genel sıralaması yapan 8 kurumdan en az 4’ünün sıralamasında yer alma sayılarına bakıldığında yine başı ODTÜ (7) çekmektedir. Sırasıyla İTÜ, İstanbul Ü., Ankara Ü., Boğaziçi Ü., Hacettepe Ü., Bilkent Ü., Koç Ü., Sabancı Ü., Atatürk Ü., Dokuz Eylül Ü., ve Ege Üniversitesi takip etmektedir.

Üniversiteler toplumun bilgi üretmesi ve bunu paylaşması açısından önemli kurumlardır aynı zamanda da ekonomik açıdan büyük öneme sahiptirler. Bir başka deyişle büyük bir pazardır

asında. Rekabetin giderek arttığı bu ortamda üniversiteler özellikleriyle ayrılmak ve öğrenci kazanmak itibarlarını arttırmak için çaba göstermektedirler. Üçüncü nesil üniversiteler bu ayrışma açısından da daha ileridedir. Günümüzde girişimciliğin arttığı ve yeni nesil öğrencilerinde bu duruma yatkınlığı ve hevesi yine AR-GE çalışmalarının da artmasını sağlamaktadır. Üniversitelerin bünyesinde bulunana uygulama araştırma merkezleri gelişerek devam etmektedir. İTÜ’de 360 tane AR-GE Laboratuvarı bulunmaktadır. En fazla merkez Hacettepe Üniversitesi’nde (104) bulunmaktadır. Üniversiteyi sırasıyla İstanbul Ü., Dokuz Eylül Ü., ODTÜ, Ankara Ü., Ege Ü., Atatürk Ü., Boğaziçi Ü., Koç Ü., Bilkent Ü., İTÜ ve Sabancı Üniversitesi takip etmektedir.

TÜBİTAK Teknoloji Transfer Ofisi ve Üniversitelerin kendi bünyelerinde açmış oldukları teknoloji, bilgi transfer ofisleri/merkezleri, kuluçka merkezleri, girişimcilik kurulları vb. farklı disiplinlerden ve hatta farklı üniversitelerden ortak proje üretimine yönlendirmekte ve sanayi işbirliğini hedeflemektedir. Kısaca projelerle oluşan fikirlerin hayat bulması kullanılması, patentlerinin alınması ya da şirket olarak büyütülüp satılması gibi ekonomik faydaya yönelik çalışmalar yapılması beklenmektedir.

İncelemiş olduğumuz 12 üniversitenin hepsinde de kendilerine ait teknoloji merkezleri ve teknokent / teknopark çalışmaları olduğu görülmektedir.

Bilimsel araştırma projelerinin desteklenmesi için incelenen üniversitelerin tamamında çalışma yürütülmektedir. Başka bir deyişle hepsinde BAP bulunmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme ya da sürekli eğitim merkezleri olarak da adlandırılan, üniversitelerin öğrencileri dışında da açık olduğu eğitime destek verdiği merkezler bulunmaktadır. Üniversitelerin toplumsal fayda açısından sorumlulukları kapsamında yer alan bu birimlere bu isimlerle Bilkent Üniversitesinde rastlanılmamıştır. Sabancı Üniversitesinin de birime ait görünen sayfasındaki bilgiler çok eski olarak kaldığından tabloya işlenmemiştir.

Uluslararası hareketlilik özellikle Erasmus programları kapsamında hem üniversitelerin çalışanları hem de öğrenciler için önemli bir kriterdir. Wissema’da çalışmasında uluslararasılık konusuna vurdu yapmaktadır. İncelenen tüm üniversiteler değişim programlarına sahiptir.

Sonuç

Toplumla sürekli etkileşim içerisinde olan yaşayan bir kurum olarak üniversiteler büyük önem taşımaktadır. Tarihsel süreç içerisinde var olan ihtiyaçları karşılamak, bilgiyi üretmek ve paylaşmak amaçlı çalışmalar yürütülmüştür. Wissema’nın üniversiteleri nesillere ayırması aslında insanların da yaş dönemlerine göre nesillere ayrılması ile paralellik göstermektedir.

Yaşayan toplum önce öğrenmeye sonra sadece bilim için bilim üretmeye çalışmış ancak bilginin paylaşılma dan büyüymeyeceği ve faydalı olmadıkça dikkate alınmayacağı gerçeği ile çalışmaların değışiklik göstermek durumunda kaldığı anlaşılmıştır. Bu çalışmada seçilen üniversiteler, dünya sıralamalarına girmiş alanlarında önemli ve üretken çalışmalar yapmakta olan üniversitelerdir.

URAP’ın raporlarında da bahsettiği gibi üniversitelerin yaptıkları çalışmalar aday olan öğrencilere de rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Y jenerasyonu olarak ifade edilen genç nüfus lisans düzeyinden çok, lisansüstü çalışmalarla üniversitelerde öğrenci olmakta aynı zamanda da çalışan akademisyenler olarak da yer alan gruptadırlar. Bu jenerasyonun da kuruma ait hissetme arzusu ve hızla değışen tutumları açısından üniversitelerin üretimleri ve itibarlı çalışmaları önem taşımaktadır. Yakın geleceğin öğrenci adayları olan Z jenerasyonu ise bahse konu alanlarda çok daha fazla beklentisi olan bir gruptur.

Ölkemiz toplumsal ve ekonomik açıdan nitelikli bilimsel araştırmalara ihtiyaç duymaktadır. Bilim elimizdeki en kıymetli hazinelerdendir. Bu yazıda üniversiteler ele alınmıştır ancak elbette ki üniversite öncesi eğitimin kalitesi ve bilim üretme süreci içerisindeki rolü de çok önemlidir.

Bu kısa çalışmada Wissema’nın belirttiği niteliklere ne kadar sahip olunduğu ile Y ve Z jenerasyonlarının önemi bir seçki üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Her çalışma gibi bu çalışmanın da üzerine yeni bilgiler katılarak genişletilmesi mümkündür.

Kaynaklar

- Alabay, Mehmet Nurettin; Çalıkoğlu, Melih Rüştü; Aygün, Aslıhan (2013) Üçüncü Nesil Üniversitelerin Yeniden Konumlandırılması: Bağımsız Bir Fonksiyon Olarak Sosyal Etkinin Doğuşu. In Proc. *ICQH 2013-International Conference On Quality In Higher Education* (pp. 978-992).
- Alan, Gölseli Aygöl (2011) Postmodern Tüketim Kültüründe Pazarlama Yönelimli Halkla İlişkiler. Yayımlanmamış Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi SBE*, İstanbul.
- Ankara Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.ankara.edu.tr/#>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Arap, Kavi l Sultan (2010) Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65: 001-029.
- Arslan, Mehmet (2005) Cumhuriyet Dönemi Üniversite Reformları Bağlamında Üniversitelerimizde Demokratiklik Tartışmaları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18: 23-49.
- Atatürk Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.atauni.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Carlos Tünnermann Bernheim ve Marilena de Souza Chaui (2003) Challenges of the university in the knowledge society, five years after the World Conference on Higher Education. In

- Paper produced for the UNESCO Forum Regional Scientific Committee for Latin America and the Caribbean, *UNESCO Forum Occasional Paper Series*, 4: 9-11.
- Boğaziçi Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.boun.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Dokuz Eylül Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.deu.edu.tr/deuwebv2/Anasayfa.php?>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Ege Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.ege.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Günay, Durmuş ve Günay, Aslı (2011) 1933'ten Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1): 1-22.
- Hacettepe Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <https://www.hacettepe.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- University Ranking by Academic Performance (2015) *Üniversitelerimizin 23 Bilim Alanına Ve Dünya Genel Sıralamalarına Göre Durumu*, [Çevrimiçi], http://tr.urapcenter.org/2015/26_haziran_2015_universitemizin_23_bilim_alanina_gore_durumu_dunya_genel_siralamal_arindaki%20durumu.pdf, [Erişim Tarihi: 29/03/2016].
- İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://w3.bilkent.edu.tr/www/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- İstanbul Teknik Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.itu.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- İstanbul Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.istanbul.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Kılıç, Ramazan (1999) Türkiye'de Yükseköğretimin Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3): 289-310.
- Koç Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <https://www.ku.edu.tr/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Korkut, Hüseyin (2003) Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları. [Çevrimiçi], *Milli Eğitim Dergisi*, 160, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/korkut.htm [Erişim Tarihi: 25/03/2016].
- Morton, Linda (2002) Targeting Generation Y, *Public Relations Quarterly*, Summer, Vol. 47/ 2: 46-48.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <http://www.metu.edu.tr/tr>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Sabancı Üniversitesi (2016) [Çevrimiçi], <https://www.sabanciuniv.edu/>, [Erişim Tarihi: 10/03/2016].
- Sargın, Sevil (2007) Türkiye'de Üniversitelerin Gelişim Süreci Ve Bölgesel Dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5): 133-150.
- Şahin, Mehmet Can (2009) Yeni Binyılın Öğrencileri'nin Özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2: 155-172.
- Top, Seyfi ve Öner, Akın (2012) İşletme Perspektifinden Sosyal Sorumluluk Teorisinin İncelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, 4/7: 95-108.

- Tulgan, Bruce ve Martin, Carolyn A. (2001) *Managing Generation Y: Global Citizens Born In The Late Seventies And Early Eighties*. Canada: HRD Press.
- Wissema, Johan Gooitzen (2009) *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru-Geçiş Döneminde Üniversiteleri Yönetmek*. İstanbul: Özyeğin Üniversitesi.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2016) Yükseköğretim İstatistikleri [Çevrimiçi], *Yükseköğretim Kurulu*, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Erişim Tarihi: 01/03/2016].